

Claustra; photo: P. Fabijan

Međunarodni znanstveni skup / *International Conference*

**Migracije, granice i kontekst
u razvoju kasnoantičke i srednjovjekovne umjetnosti**

***Migrations, Borders and Context
in Development of Late Antique and Medieval Art***

Rijeka, 23. 10. 2020., 9:00 h

na Zoom Professional platformi / *at Zoom Pro platform*

Organizator / organizer:

Katedra za umjetnost starog i srednjeg vijeka Odsjeka za povijest umjetnosti,
Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci

*Department for Ancient and Medieval Art,
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Rijeka*

Organizacijski odbor / Organizing committee:

Nikolina Belošević
Palma Karković Takalić
Antonia Žurga

Znanstveni odbor / Scientific committee:

Marina Vicelja-Matijašić
Ana Marinković
Olga Špehar
Martin Germ
Vladimir Peter Goss

Sve informacije / All information:

<http://srebak.ffri.hr>

LINK ZA SPAJANJE NA ZOOM:

<https://zoom.us/j/97265676311?pwd=b0RQ00dtS2EvaDg4aHdlUUluYnFkUT09>

PROGRAM SKUPA / CONFERENCE PROGRAM

petak / Friday, 23. 10. 2020.

9:00-9:15

Pozdravne riječi / *Greetings and introductory speech*

9:15-10:30

moderator / chair: Vladimir Peter Goss

Špela Karo

Zgodnj srednjeveški arheološki sledovi na jugovzhodnem obrobju Frankovskega kraljestva

Nikolina Belošević

Između carstava i patrijarhata – smjerovi afirmacije predromaničkog likovnog izričaja u Istri

Toni Ivetić

Kamaldoljani u Istri – osnivanje samostana i širenje utjecaja

10:30-11:45

moderator / chair: Olga Špehar

Katharina Zanier i Ana Golja

Claustra Alpium Iuliarum – granica koja to nije

Palma Karković Takalić i Andrej Janeš

Od feudalnog naselja do krajiške utvrde. Promjene u arhitekturi staroga grada Ledenica „na granici“ između srednjega i novoga vijeka

Barbara Španjol-Pandelo i Petra Predoević Zadković

Oplakivanja sjevernog Jadrana – kvarnerski primjeri

11:45-12:00 – Pauza / Pause

12:00-13:15

moderator / chair: Nikolina Belošević

Danko Dujmović

Razvoj administrativnih jedinica u srednjovjekovnoj Slavoniji (između Save i Drave)

Andrej Janeš

Tragovi samostanskog krajolika na primjeru benediktinske opatije sv. Margarete u Bijeli

Vesna Pascuttini-Juraga

Umjetničko nasljeđe viteških redova u međurječju Mure i Drave

13:15-14:30

moderator / chair: Andrej Janeš

Danijela Radosavac

Kulturno – istorijski uticaji na području rijeke Sane od eneolita do ranog srednjeg vijeka

Branka Gugolj i Danijela Tešić-Radovanović

Katoličke crkve u rudarskim oblastima srpskih zemalja u srednjem veku

Matko Matija Marušić

Arhitektura i kultura stanovanja dubrovačkih useljenika krajem 14. stoljeća

14:30

Marina Vicelja-Matijašić

Zaključna razmatranja / *Closing remarks*

**SAŽETCI IZLAGANJA /
*BOOK OF ABSTRACTS***

Zgodnjesrednjeveški arheološki sledovi na jugovzhodnem obrobju Frankovskega kraljestva

Špela Karo

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Center za preventivno arheologijo Ljubljana

Narodni muzej Slovenije, Ljubljana

spela.karo@zvkds.si

Ozemlje Slovenije je imelo v geografskem pogledu od nekdanj izrazito prehodni značaj, tako tudi v zgodnjesrednjeveškem obdobju, ko se je rimski svet zlagoma preoblikoval v srednjeveško Evropo. V spremembi, ki so v času od 5. do 10. stoletja zajele evropski prostor, je bilo vključeno tudi območje jugovzhodnih Alp. V tem času so življenje zaznamovali vpadi ljudstev z vzhoda, oslabilo gospodarstvo in krepitev novih političnih sil. Ob koncu 8. in v začetku 9. stoletja se je v zahodni Evropi razširilo Frankovsko kraljestvo, katerega moč so omajale frankovsko-avarske vojne, upor panonskega kneza Ljudevita, politične in administrativne spremembe ter madžarski vdori proti zahodu v prvi polovici 10. stoletja. Vse to je izrazito vplivalo na slovensko ozemlje, ki je bilo na robu burnega dogajanja. Njegovi deli so bili od 8. do 10. stoletja pod upravo različnih političnih tvorb. Čeprav so pisani viri iz tega obdobja redki, omenjajo namreč le zgodnjesrednjeveško Karniolo, deželo ob zgornjem toku reke Save v severozahodni Sloveniji, se spremembe odražajo v materialni kulturi. Ta kaže na povezave s karolinško Evropo in s političnimi entitetami, ki so nastajale na obmejnih območjih frankovskega kraljestva. Zgodnjesrednjeveške najdbe na slovenskem ozemlju so pogosto odkrite na grobiščih in v nižinskih naselbinah, pa tudi na višinskih najdiščih, kjer pa njihovi konteksti še niso popolnoma razjasnjeni.

Između carstava i patrijarhata – smjerovi afirmacije predromaničkog likovnog izričaja u Istri

Nikolina Belošević

Sveučilište u Rijeci

Filozofski fakultet

Odsjek za povijest umjetnosti

nikolina.belosevic@uniri.hr

Pojava predromaničkoga likovnog izričaja u Istri do sada se uglavnom povezivala uz karolinško osvajanje, a njegovo se širenje razmatralo kao jednosmjernan proces koji je tekao od sjevera prema jugu poluotoka, isključujući urbana središta barem do službene afirmacije franačke vlasti početkom drugog desetljeća 9. st. Pri oblikovanju takvih teza potpuno su zanemareni neprekinuta obrtnička tradicija Pule, njen gospodarski, politički, crkveni i kulturni značaj u kontekstu zbivanja na sjevernome Jadranu krajem 8. i početkom 9. st., kao i polivalentne veze Pule s priobalnim biskupskim sjedištima Veneta u kojima se upravo u tome razdoblju grade i uređuju nove katedrale. Ovo izlaganje predstaviti će rezultate recentnih istraživanja istarske predromaničke kamene liturgijske skulpture, koji ukazuju na važnost kontakata Pule i Veneta u formiranju i usvajanju tog novog umjetničkog leksika. Komparativnom analizom relevantnih primjera reljefa s ta dva područja pokazalo se da su postojale prekomorske migracije ideja, predložaka, a moguće i umjetnika, što znači da je osim pravca od sjevera prema jugu, postojala još jedna linija prodora suvremenog likovnog izričaja u Istru, koja je vodila od lagunarnih biskupija sjevernoga Jadrana, do Pule i dalje prema središtu poluotoka.

Kamaldoljani u Istri – osnivanje samostana i širenje utjecaja

Toni Ivetić

Ministarstvo kulture i medija

Konzervatorski odjel u Puli

ivetictoni1991@gmail.com

Kamaldoljane ili kamaldoleze, nazvane prema naseobini Camaldoli u Toskani, osnovao je početkom 11. stoljeća sv. Romuald kao reformiranu granu benediktinskog reda. Oko godine 1000., Romuald je prešao u Istru gdje je pustinjačkim životom bavio nekoliko godina te je, po legendi, osnovao neki samostan. U prvoj polovici 11. stoljeća u Istri poznajemo više kamaldoljanskih posjeda. Najveći od njih je samostan sv. Mihovila nad Limom. Samostanska crkva, sagrađena oko 1040. godine, jedno-brodna je prostrana građevina s istaknutom polukružnom apsidom izražene visine. U isto vrijeme osnivaju se u Istri još dva kamaldoljanska samostana čije crkve slijede istu tipologiju.

U izlaganju će se na odabranim primjerima prikazati da je osnivanje novih kamaldoljanskih benediktinskih samostana potaklo brže usvajanje romaničkih elemenata u sakralnoj arhitekturi Istre 11. stoljeća. Istovremeno će se ispitati mogućnost postojanja neke graditeljske radionice koja je mogla djelovati na području Istre, s obzirom na veći broj tipološki i po oblikovanju sličnih sakralnih građevina koje nastaju na jednom geografskom području u jednom vremenskom razdoblju.

***Claustra Alpium Iuliarum* – granica koja to nije**

Katharina Zanier

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Oddelek za arheologijo
Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
katharina.zanier@ff.uni-lj.si

Ana Golja

Dr. Ivana Pošćića 25
51 410 Opatija
ana.golja@gmail.com

Vrijeme kasne antike, vrijeme je promjena i vrijeme opasnosti. Vrijeme kad moćan rimski imperij gubi snagu te se dijeli na dva dijela. Ipak prije nego se to desilo, zbog migracija naroda van rimskog imperija, koji počinju snažno pritiskati na njegove granice i s vremena na vrijeme i prolaze, se unutar samog imperija, na području današnje Hrvatske i Slovenije, grade brojne utvrde i linearne barijere. Položaj barijera bio je izabran prvenstveno zbog geomorfoloških značajki područja, bez da bi bio usklađen s administrativnom granicom rimske Italije ili s kasnijom granicom između zapadnog i istočnog rimskog imperija. Radi se dakle o fizičkom, funkcionalnom ograničenju, i ne i za političku granicu koja bi dijelila prostor u različite entitete. Funkcija tih barijera i utvrda je bila vjerojatno prvenstveno povezana s nadzorom nad prijelazima prema rimskoj Italiji i Rimu, što možemo gledati ili u kontekstu ekstremnog razvoja koncepta obrane u dubini po Luttwaku (*defence in depth*) odnosno kao zaštitu pred upadima ili pak više u smislu općeg nadzora tog osjetljivog područja u povezanosti sa širim kretanjima stanovništva te brojnim unutarnjim borbama za vlast. Na skupu ćemo predstaviti unutarnji obrambeni sistem *Claustra Alpium Iuliarum*, poznat u rimskim izvorima i pod imenom *Tractus Italiae circa Alpes* te dva europska projekta koja su omogućila njegovo bolje razumijevanje i zajedničko istraživanje od strane timova iz Slovenije i Hrvatske te (u svojoj svojoj kompleksnosti) također njegovu prezentaciju javnosti.

Od feudalnog naselja do krajiške utvrde. Promjene u arhitekturi staroga grada Ledenica „na granici“ između srednjega i novoga vijeka

Palma Karković Takalić

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Odsjek za povijest umjetnosti
pkarkovic@ffri.hr

Andrej Janeš

Hrvatski restauratorski zavod mjesto
Služba za arheološku baštinu
Odjel za kopnenu arheologiju
ajanes@h-r-z.hr

Ledeničani se po prvi put spominju u pisanim izvorima iz 13. st. Njihovo naselje sa župnom crkvom posjed je Krčkih knezova, a smješta se na strmom brijegu iznad Novog Vinodolskog. U prvoj polovici 16. st. uspostavljanjem Senjske kapetanije Ledenice postaju dio vojne krajine, granična točka obrane Kvarnera od Osmanlija, odnosno obrane primorskoga zaleđa od Venecije. Promjenom karaktera grada, od srednjovjekovnog feudalnog naselja u 13., 14. i 15. st. do važnog vojno-strateškog uporišta u 16. i 17. st. zasigurno dolazi do promjena i prilagodbe u njegovom urbanizmu i arhitekturi. Na temelju preliminarnih istraživanja na terenu, analize kartografskih izvora te usporedbom s drugim lokalitetima u posjedu Krčkih knezova na području Primorja i Like, u radu se raspravlja o promjenama u arhitekturi kaštela i grada Ledenica „na granici“ između srednjega i novoga vijeka.

Oplakivanja sjevernog Jadrana – kvarnerski primjeri

Barbara Španjol-Pandelo,

Sveučilište u Rijeci

Filozofski fakultet

Odsjek za povijest umjetnosti

bspanjol@ffri.uniri.hr

Petra Predoević Zadković

Krešimirova 8

51 000 Rijeka

walkthisway404@yahoo.com

Istraživanja drvorezbarene skulpture sjevernog Jadrana, osobito Kvarnera intenzivirala su se posljednjih godina, a dio rezultata bit će predstavljen u ovom radu. Sačuvani drvorezbareni kipovi *Bogorodice sućutne* na kvarnerskim otocima i priobalju brojni su i predstavljaju dio značajnog korpusa srednjovjekovne umjetničke baštine koja do sada nije bila primjereno istraživana i predstavljena. Ikonografska tema sjedećeg lika Bogorodice kojoj u krilu leži mrtvo tijelo Sina počinje se širiti sa sjevera, iz okolice rajnskog područja pod nazivom *Vesperbild*, a vrlo brzo je prihvaćena diljem Europe pod nazivom *Pietà* koji je postao općeprihvaćeni termin.

U radu će se predstaviti sačuvani primjeri drvenih *Pietà* kvarnerskog područja, većinom datiranih u drugu polovicu 15. stoljeća. Naglasak će biti na pokušaju utvrđivanja puteva širenja oblika i njihovih prihvaćanja. Osobita pažnja bit će usmjerena na raspravu o mogućim migracijama majstora drvorezbara, budući da su, izuzev očigledne venecijanske struje utjecaja, primijećeni likovno stilski elementi oblikovanja umjetnina koji ukazuju na širenje utjecaja iz smjera srednjoeuropskih radionica.

Razvoj administrativnih jedinica u srednjovjekovnoj Slavoniji (između Save i Drave)

Danko Dujmović

Sveučilište u Rijeci

Filozofski fakultet

Odsjek za povijest umjetnosti

ddujmovic@ffri.hr

Srednjovjekovni pisani izvori iz perioda od 12. do 14. st. pružaju podatke na temelju kojih je moguće do određene mjere rekonstruirati granice svjetovnih i crkvenih administrativnih jedinica (županati i arhiđakonati) na području srednjovjekovne Slavonije između Save i Drave. Temeljem toga mogu se pratiti i promjene u administrativnoj organizaciji tijekom 13. st., uslijed čega se javljaju novi i opsegom manji županati. U mađarskoj literaturi javljaju se pretpostavke da se crkvena i svjetovna teritorijalna organizacija sjeverno od Drave od 11. st. razvijaju istovremeno te da se granice arhiđakonata podudaraju s granicama županata. Slijedom toga, pretpostavlja se sličan razvoj teritorijalne organizacije i u srednjovjekovnoj Slavoniji. Međutim, na temelju rekonstruiranih granica mogu se primijetiti određene nepodudarnosti i odstupanja između svjetovnih i crkvenih administrativnih jedinica. Mogu li se u tim nepodudarnostima iščitati tragovi starije (slavenske?) teritorijalne organizacije pitanje je za diskusiju nakon izlaganja.

Tragovi samostanskog krajolika na primjeru benediktinske opatije sv. Margarete u Bijeli

Andrej Janeš

Hrvatski restauratorski zavod

Služba za arheološku baštinu

Odjel za kopnenu arheologiju u Zagrebu

ajanes@hrz.hr

Ostaci benediktinskog samostana sv. Margarete nalaze se na zapadnim obroncima Papuka, južno od sela Bijela, jugoistočno od Daruvara. Ostaci kompleksa benediktinskog samostana sv. Margarete nalaze se na povišenom platou ovalnog oblika iznad potoka Brzica, Plato je dodatno zaštićen dubokim jarkom sa svih strana, osim istočne. Na toj strani teren strmo pada prema potoku Brzici. Na sjevernom dijelu uzvišenja nalazi se samostanska crkva. Radi se o građevini izdužene pravokutne lađe i poligonalno zaključenog svetišta. Zapadni dio crkve određuje troprostorna empora s ulazom u sredini te korom koji su pridržavala dva masivna stupa. Iz lađe se s južne strane pristupalo sjevernom hodniku klaustura, preko polukružnog stepeništa. Južno od crkve nalazi se samostan. Južno, u nastavku sakristije proteže se istočno krilo, na koje se okomito, nastavlja južno krilo. Cijeli je samostan utvrđen obrambenim zidom. Na južnoj strani, između samostana i obrambenog zida pretpostavljaju se pomoćne zgrade. Samostan je poznat u izvorima od druge četvrtine 14. stoljeća, a pretpostavlja se njegovo osnivanje tijekom 13. stoljeća. Osnivači i patroni samostana su članovi obitelji Tibolda/Svetačkih koji su imali posjede koji su se prostirali od zapadnih obronaka Papuka do rijeke Save.

Samostanski posjed nalazio se između posjeda obitelji Tibolda/Svetačkih vezanih za utvrde Sirač i Stupčanice. Na području posjeda redovnici su organizirali ekonomske aktivnosti kojima su popunjavali svoja skladišta i prihode kojima su održavali samostan. Iz povijesnih izvora znani su vinogradi, mlinovi, ribnjaci i vrtovi koje su koristili redovnici, na posjedu površine 125 m². U izlaganju je namjera pokazati rezultate istraživanja terena, topografskih i povijesnih karata kojima su pronađeni ostaci mlina i ribnjaka na području nekadašnjeg samostanskog posjeda. Skupljenim podacima prikazati će se nastanak i izgled nekadašnjeg posjeda koji je opatije koristila kao izvor osnovnih namirnica za potrebe svakodnevnog života redovnika.

Umjetničko nasljeđe viteških redova u međurječju Mure i Drave

Vesna Pascuttini-Juraga

Ministarstvo kulture

Uprava za zaštitu kulturne baštine

Konzervatorski odjel u Varaždinu

vesna.pascuttini-juraga@min-kulture.hr

Ovim radom prezentirati će se istraživanja provedena na skulpturalno oblikovanim konzolama, figuralici na zaglavnom kamenju te ostaloj kamenoj skulpturi iz razdoblja srednjeg vijeka na području Međimurja, koje je oduvijek bilo granično područje. Međimurje je zbog rijeka koje ga omeđuju bilo na neki način izolirano u prošlosti. Ovu „zemlju med vodami“ još u prvom stoljeću nove ere spominje u spisima grčki zemljopisac Strabon kao *Insula intra Dravam et Muram*. Prilikom istraživanja provedenih za ovaj rad, utvrđena je značajna prisutnost viteških redova na području Međimurja, prvenstveno ivanovaca koji se spominju u Svetom Martinu na Muri, Podturenu, Cirkovljanu, Macincu i Svetom Jurju u Trnju.

Provedena istraživanja iznjedrila su zaključak da sredinom 15. stoljeća na području Međimurja djeluje pod patronatom ivanovaca značajna kiparska radionica. Iz te radionice proizašao je velik broj djela figuralne kamene plastike i ona služe kao arhitektonska dekoracija u unutrašnjosti crkava. Velika količina očuvanih kiparskih djela upućuje na značajnu dinamičnost u gradnji i opremanju crkava na području Međimurja u drugoj polovici XV. stoljeća i na međusobnu povezanost ovih lokaliteta u tom razdoblju.

Kulturno – istorijski uticaji na području rijeke Sane od eneolita do ranog srednjeg vijeka

Danijela Radosavac

Muzej Kozare, Prijedor

radosavacd@yahoo.com

Između planine Grmeč na jugu, Kozare na sjeveru i Majdanske planine na jugozapadu, protiče rijeka Sana sa svojim brojnim pritokama, od kojih su najveće Gomjenica i Japra. Iako o intezivnom životu u ovim krajevima svjedoče tragovi vučedolske kulture, pravi ekonomski i kulturni procvat nastaje pod Rimskim Carstvom. Tragovi rudarske eksploatacije sa Majdanske planine svjedoče da je u ovim krajevima rudarstvo bilo razvijeno i prije dolaska Rimljana, a poslije velikog ilirskog ustanka (6-9), ovdašnji rudnici postaju najveći na prostoru Ilirika. Područje sjeverozapadne Bosne u antičko doba čini administrativnu i teritorijalnu granicu između provincija Dalmacije i Panonije, sa Mezejima kao indigenim narodom naseljenim između Kozare i Grmeča. Geografski položaj, povoljni prirodni uslovi života, bogata ležišta željezne rude, mreža rimskih puteva, rezultirali su vrlo aktivnim kulturno – istorijskim uticajima na relativno malom prostoru, u krugu od otprilike 5 km s obe strane rijeke Sane. Praistorijska gradina Zecovi i kasnoantički refugij sa nekropolom, istočnogotska nekropola u Rakovčanima i ranoslovenska nekropola u Gomjenici jasni su pokazatelji kontinuiteta različitih migracija i pratećih kulturnih uticaja od kasnog eneolita, preko rimske vladavine, do seobe naroda i ranoslovenskog perioda.

Katoličke crkve u rudarskim oblastima srpskih zemalja u srednjem veku

Branka Gugolj

Univerzitet u Prištini sa privremenim sedištem
u Kosovskoj Mitrovici
Fakultet umetnosti
b.gugolj@gmail.com

Danijela Tešić-Radovanović

Univerzitet u Prištini sa privremenim sedištem
u Kosovskoj Mitrovici
Filozofski fakultet
d.tesic@yahoo.com

Eksploatacija rudnog bogartstva, razvoj trgovine i formiranje mreže puteva u srpskim državama u srednjem veku pokrenle su migracije stanovnika koji su izmenili etničku i versku strukturu naselja. Radi se pre svega o rudarima Sasima. Iz primorskih oblasti, posebno iz Kotora i Dubrovnika pristižu trgovci i zanatlije koji formiraju svoje kolonije u rudarskim oblastima. Za verske potrebe novopristiglih stanovnika katoličke veroispovesti podižu se parohijske crkve i manastiri. U arheološkom sloju sačuvane su samo crkve u Novom Brdu i Trepči dok se o postojanju drugih saznaje na osnovu sačuvanih pisanih izvora.

Arhitektura i kultura stanovanja dubrovačkih useljenika krajem 14. stoljeća

Matko Matija Marušić

Sveučilište u Rijeci

Filozofski fakultet

Odsjek za povijest umjetnosti

matko.marusic@ffri.uniri.hr

Urbani razvoj obalnih gradova istočnog Jadrana tijekom srednjeg vijeka posljedica je valova useljavanja iz zaleđa. To posebice vrijedi za Dubrovnik, čija su proširenja tijekom 13. stoljeća obuhvatila nove prostore za nove stanovnike Grada. Recentna su istraživanja produbila znanja o društvenom statusu trgovaca, obrtnika i pomoraca koji su u Dubrovniku tražili poslovni uspjeh i društveno priznanje, no položaj, izgled i prostorna organizacija njihovih kuća zaslužuje daljnja promišljanja. U izlaganju će se, na temelju notarskih spisa iz dubrovačkog arhiva, raspravljati o arhitekturi kuća imućnih ne-plemića, uzimajući u obzir nekoliko primjera iz seksterija sv. Nikole, dijela grada zamišljenog krajem 13. stoljeća, koji je tijekom narednog stoljeća prihvatio brojne pridošlice. Ti će primjeri poslužiti za ispitivanje reprezentativnog potencijala stambene arhitekture i kulture druge polovice 14. stoljeća u odnosu plemići – ne-plemići kako bi se ustanovilo u kojoj su mjeri migracije stanovništva utjecale na stambene i reprezentativne obrasce srednjovjekovnog urbaniteta na Jadranu.

**Skup je organiziran u okviru projekata /
*The conference is organized within the projects:***

Migracije, identiteti i kontekst srednjovjekovne umjetnosti Kvarnera (UNIRi) /
Migrations, Identities and Context of Medieval Art of Kvarner region (UNIRi)

Ars Ligna Adriatica, Drvorezbarska umjetnička baština sjevernog Jadrana od 1300.
do 1600. godine (Hrvatska zaklada za znanost) /
*Ars Ligna Adriatica. The woodcarving artistic heritage of the north Adriatic from 1300
to 1600 (Croatian Science Foundation)*

Inter flumina Sanum et Oeneum. Arheološka baština kao povod suvremenom
dijalogu (Grad Rijeka) /
*Inter flumina Sanum et Oeneum. Archaeological heritage in a contemporary dialogue
(City of Rijeka)*

mik

**LIGNEA
ADRIATICA**

**GRAD
RIJEKA**

Rijeka, 2020.